

Jadrová inflácia

Oblasť: Makroekonomické štatistiky

Okruh: Spotrebiteľské ceny a ceny

Posledná aktualizácia: 17.07.2024

Termín Jadrová inflácia

Oblasť použitia Spotrebiteľské ceny a ceny produkčných štatistík

Definícia

Jadrová inflácia kvantifikuje mieru rastu cenovej hladiny na neúplnom spotrebnom koši. Zo spotrebného koša sú vylúčené položky s regulovanými cenami a položky s cenami ovplyvňovanými inými administratívnymi opatreniami. Položky, u ktorých dôjde k cenovým zmenám z dôvodu daňových úprav (napr. zmien DPH, spotrebných daní, dotácií), zostávajú súčasťou spotrebného koša, ale vplyv daňových úprav sa eliminuje. Jadrová inflácia bude kvantifikovaná dvoma spôsobmi:

- ako príspevok upraveného koša (v percentuálnych bodoch) k celkovej miere inflácie, očistený od zmien daňového zaťaženia príslušných položiek spotrebného koša
- ako prírastok cien upraveného spotrebného koša (v percentách), očistený od zmien daňového zaťaženia príslušných položiek spotrebného koša

Celkovú infláciu teda rozkladáme na jadrovú infláciu (vplyv položiek s trhovými cenami), vplyv položiek s regulovanými cenami a vplyv nepriamych daní (eliminácia daňových úprav).

Príspevok jadrovej inflácie (v percentuálnych bodoch) k celkovej inflácii ďalej rozkladáme na príspevok čistej inflácie a príspevok cien potravín. Dôvodom na oddelenie podielu potravín z čistej inflácie bol fakt, že ceny potravín v minulosti podliehali značnej sezónnosti ako aj netrhovým opatreniam vlády (napr. zmeny garantovaných cien pre prvovýrobcov, dotácií, dovozných ciel, kvót). Čistá inflácia je vlastne jadrová inflácia, ale bez zmeny cien potravín (bez minerálnych vôd a štiav) a tým aj vplyvu zmien administratívnych zásahov - DPH na potraviny.

A. Položky vylúčené z výpočtu čistej a jadrovej inflácie:

1. Položky s maximálnymi cenami

1. stanovené Dopravným úradom SR

- osobná železničná doprava

1. stanovené ÚRSO (Úrad pre reguláciu sieťových odvetví)

- vodné a stočné
- elektrina pre domácnosti
- zemný plyn pre domácnosti
- tepelná energia pre domácnosti

1. stanovené úradom pre reguláciu elektronických komunikácií a poštových služieb SR

- poštové služby
- telefónne a telegrafické služby

1. stanovené regionálnou samosprávou (VÚC) a miestnou samosprávou (obce)

- osobná autobusová doprava
- mestská hromadná doprava
- služby spojené s bývaním (čistenie a kontrola komína, odvoz komunálneho odpadu atď.)
- služby sociálnej starostlivosti

1. stanovené Ministerstvom výstavby a regionálneho rozvoja SR

- čisté nájomné v nájomných bytoch

1. stanovené Ministerstvom zdravotníctva SR

- vybrané položky liekov a výkonov v zdravotníctve

1. stanovené Ministerstvom školstva SR

- školské a predškolské stravovanie

1. Poplatky

- koncesionárske poplatky za rozhlas a televíziu
- poplatky za predškolské a školské vzdelanie
- poplatky za overenie podpisu v listinách, vydanie pasu, výpis z registra trestov a iné
- poplatky za právne úkony
- poplatok za psa

B. Položky, u ktorých sú eliminované cenové dopady vyplývajúce z titulu úprav, ktoré však nie sú vylúčené zo spotrebného koša

- DPH

Definícia

• spotrebné dane
ZÁSADY VÝPOČTU JADROVEJ A ČISTEJ INFLÁCIE

1. Zo spotrebného koša sú vylúčené položky s regulovanými cenami, uvedené v bode A. Zoznam týchto položiek bude aktualizovaný ročne, vždy v januári príslušného roka podľa Cenových vestníkov regulačných úradov SR a vyhlásení v Z.z. SR. Zoznam vylúčených položiek bude platný počas celého roka bez ohľadu na prípadné cenové liberalizácie, ktoré by nastali v priebehu roka.
2. Položky, u ktorých dôjde k cenovým zmenám z dôvodu daňových úprav, t.j. položky uvedené v bode B, zostávajú súčasťou spotrebného koša, ale vplyv daňových úprav sa eliminuje. Eliminácia cenových zmien sa uskutoční v príslušnom časovom období, kedy daňové úpravy vstúpia do platnosti. Zoznam položiek, u ktorých sa bude cenová zmena eliminovať, bude aktualizovaný priebežne podľa zákonov NR SR vyhlásených v Z.z. SR.
3. Položky, ktoré zostávajú v spotrebnom koši pre výpočet jadrovej a čistej inflácie, majú priradené rovnaké váhy ako v úplnom spotrebnom koši.

Zdroj

Štatistický úrad SR, KPESC 1-12 (Karta prvotnej evidencie spotrebiteľských cien)
Štatistický úrad SR spracováva od januára 2024 cenové výstupy za potraviny a nealkoholické nápoje z nového zdroja – z tzv. scanner data, t.j. z transakčných údajov obchodných reťazcov. Nahradili tradičné terénne zisťovania. Nová metodika výrazne rozšírila a prispela k skvalitneniu štatistických výstupov. Využívanie skener dát je dôležitou súčasťou modernizácie a skvalitňovania cenových štatistík. Ceny ostatných tovarov a služieb sa naďalej získavajú priamo v teréne, vo vybraných predajniach a prevádzkach, prípadne z webových stránok.

Merná jednotka

Index

Postup výpočtu

ZÁSADY VÝPOČTU JADROVEJ A ČISTEJ INFLÁCIE

1. Zo spotrebného koša sú vylúčené položky s regulovanými cenami, uvedené v bode A. Zoznam týchto položiek bude aktualizovaný ročne, vždy v januári príslušného roka podľa Cenových vestníkov regulačných úradov SR a vyhlásení v Z.z. SR. Zoznam vylúčených položiek bude platný počas celého roka bez ohľadu na prípadné cenové liberalizácie, ktoré by nastali v priebehu roka.
2. Položky, u ktorých dôjde k cenovým zmenám z dôvodu daňových úprav, t.j. položky uvedené v bode B, zostávajú súčasťou spotrebného koša, ale vplyv daňových úprav sa eliminuje. Eliminácia cenových zmien sa uskutoční v príslušnom časovom období, kedy daňové úpravy vstúpia do platnosti. Zoznam položiek, u ktorých sa bude cenová zmena eliminovať, bude aktualizovaný priebežne podľa zákonov NR SR vyhlásených v Z.z. SR.
3. Položky, ktoré zostávajú v spotrebnom koši pre výpočet jadrovej a čistej inflácie, majú priradené rovnaké váhy ako v úplnom spotrebnom koši.

Položky vylúčené z výpočtu čistej a jadrovej inflácie

- Položky s maximálnymi cenami
- Poplatky (právne poplatky, koncesionárske, a pod.)
- Položky, u ktorých sú eliminované cenové dopady vyplývajúce z titulu úprav, ktoré však nie sú vylúčené zo spotrebného koša (DPH, spotrebné dane).

Právne predpisy

Právo na zber údajov vo všeobecnosti stanovuje zákon Slovenskej národnej rady č. 540/2001 Z. z. o štátnej štatistike v znení neskorších predpisov.
Povinnosť poskytovať údaje je upravená Vyhláškou ŠÚ SR č. 425/2023 Z.z., ktorou sa vydáva Program štátnych štatistických zisťovaní na roky 2024 — 2026.
Štatistický úrad Slovenskej republiky zodpovedá za ochranu získaných dôverných údajov a garantuje ich použitie výlučne na štatistické účely.
Zisťovanie spotrebiteľských cien — krátkodobý výkaz zisťovania Spotrebiteľských cien — KPESC 1 -12.

Väzba na medzinárodné štandardy

Indexy spotrebiteľských cien (národný index spotrebiteľských cien – CPI je významným makroekonomickým ukazovateľom, dôležitým pre analytické účely. Slúžia ako významný ukazovateľ pre Národnú banku Slovenska, Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky, Ministerstvo financií SR a ostatné ústredné orgány štátnej správy, pre posudzovanie vplyvu vývoja cien na životnú úroveň obyvateľstva.
Údaje sú pravidelne (mesačne) zasielané rezortným partnerom — NBS, MF SR, MP SR, MH SR.

Súvisiace pojmy

Index spotrebiteľských cien tovarov a služieb (životných nákladov) pre všetky domácnosti charakterizuje cenový vývoj v celospoločenskom priemere.
Priemerná miera zmeny cien tovarov a služieb kupovaných za účelom spotreby v prevažnej väčšine domácností v Slovenskej republike.
Priemerné spotrebiteľské ceny vybraných výrobkov sú priemerné ceny za SR vypočítané z cien zistených vo vybraných predajniach a prevádzkach služieb.

Synonymá

Kontext

Ostatné linky

Poznámky

Štatistický úrad publikuje údaje o harmonizovaných indexoch spotrebiteľských cien (Harmonized Indices of Consumer Prices) - tzv. HICP infláciu mesačne, zvyčajne v deň zverejnenia dát Eurostatom, čo je niekoľko dní po zverejnení národnej inflácie (CPI). Ide o údaje počítané podľa jednotnej metodiky EÚ pre porovnateľnosť inflácie medzi krajinami. Spotrebné koše CPI a HICP sa od seba čiastočne líšia, HICP na rozdiel od CPI neobsahuje zložku „Imputované nájomné“ a vybrané položky týkajúce sa veľkých opráv a údržby domácnosti, z čoho vyplývajú niektoré odlišnosti vo váhach ostatných zložiek.
